

Grauwe Klauwier in de Maashorst

2024

Leo Ballering

Jos van der Wijst

Samenvatting

In 2024 hebben er weer Grauwe klauwieren in de Maashorst gebroed. Deze zijn uitgebreid gemeld en geteld. In totaal zijn er 13 Grauwe klauwier waarnemingen gedaan tijdens de BMP-Z tellingen en 16 uit BMP-A. Daarnaast zijn er 34 waarnemingen uit LiveAtlas en 213 waarnemingen uit Waarneming.nl nagetrokken.

De eerst waarneming dit jaar was van een adult vrouw op 2 mei 24; de laatste waarneming van een adult (vrouw) was 127 dagen later op 08Sep24. De eerste juvenielen werden op 19jun24 gezien, de laatste 52 dagen later bij Telpost Brobbelbies Zuid op 10Aug24.

Uit alle waarnemingen zijn twintig territoria berekend, vijf meer dan vorig jaar. Al deze territoria, op één na, lagen in gebieden waar al eerder Grauwe klauwieren gebroed hebben. Daarnaast werden op zes andere locaties nog Grauwe klauwieren waargenomen maar buiten de datumgrenzen of met een te lage broedcode, om voor een territorium in aanmerking te komen. De territoria en locaties lagen voor een groot deel in de begrazingsgebieden, slecht drie van de zesentwintig lagen daarbuiten.

In totaal zijn er 23 verschillende jongen geteld uit tien territoria. Dat is gemiddeld 1,20 jongen per territorium, zo laag hebben we het sinds 2018 nog niet gezien. Het extreem natte voorjaar is daar waarschijnlijk de oorzaak van geweest

Sinds 2018 zijn er 61 paren Grauwe klauwier in de Maashorst gevolgd en wij denken dat er geen of zeer weinig gemist zijn. Deze hebben samen 134 jongen laten uitvliegen.

Jaar	Aantal broedparen Maashorst	Totaal aantal jongen	Aantal uitgevlogen jongen per broedpaar	Gemiddeld aantal jongen
2018	1	4	4	4
2019	2	4	4, 0	2
2020	4	15	4, 4, 5, 2	3,75
2021	7	12	3, 2, 2, 0, 2, 0, 3	1,71
2022	12	40	4, 3, 4, 2, 2, 2, 4, 4, 4, 2, 5, 4	3,33
2023	15	35	3, 2, 3, 3, 1, 4, 2, 0, 3, 3, 4, 3, 2, 0, 2	2,33
2024	20	24	1, 1, 3, 2, 1, 3, 3, 1, 3, 3, 3	1,20

Foto Voorpagina: Simone Schraven, Adult man Grauwe klauwier met drie juvenielen

Inhoud

Samenvatting	1
Inleiding	3
Methode	4
Territorium eisen	4
Resultaten	5
Resultaten per territorium	5
Territorium Menzel	6
Territorium 3 vennen oost	6
Territorium Ecoduct noord	5
Territorium Ecoduct Zuid	6
Territorium Palmven -1	6
Territorium Palmven -3	7
Territorium Palmven, Vangkraal	5
Territorium Telpost Brobbelbies Zuid (Najaar)	7
Territorium Udense dreef noord (gebied “de 10 heggen”)	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Territorium Udense dreef zuid	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Territorium 4537-43 territorium 1 Wisentgebied	8
Territorium 4537-43 territorium 2 Wisentgebied	8
Territorium 4537-43 territorium 3 Wisentgebied	8
Territorium 4537-43 territorium 4 Wisentgebied	8
Territorium 4537-43 territorium 5 Wisentgebied	8
Territorium 4537-43 territorium 6 Wisentgebied	8
Territorium 4537-33 territorium 1 Wisentgebied	7
Territorium 4537-33 territorium 4 Wisentgebied	7
Locatie Beekdal	9
Locatie Palmenweg bocht	8
Locatie 4537-33 -2 Wisentgebied	9
Locatie 4537-33- 3 Wisentgebied	9
locatie Zevenhuizerweg Z	9
Totalen Maashorst 2024	9
Aantallen jongen	10
Vergelijking met eerdere jaren	10
Discussie	12
Gebiedsvorkomen	12
Seizoensvorkomen	13
Situatie in Noord Brabant	14
Situatie in Nederland in 2024	14
Vorkomen Buiten broedtijd	15

Inleiding

Na het eerste broedgeval van de Grauwe Klauwier in het afgesloten Wisentgebied (ook wel Zuidelijke Natuurkern genoemd) in 2018 en de gestage groei van het aantal broedparen in de opeenvolgende jaren daarna zijn we met een groep geïnteresseerden de ontwikkelingen van de Grauwe Klauwier wat preciezer gaan volgen. Dit rapport beschrijft het resultaat van deze inspanningen.

Jos van der Wijst is als Maashorstranger regelmatig in het afgesloten wisentgebied voor kuddecontrole en volgt de paren in dit gebied sinds het eerste broedgeval. Omdat het wisentgebied door de extreme regenval in winter en voorjaar stond een groot deel van het gebied permanent onder water en was een groot deel van het terrein niet of nauwelijks toegankelijk. Het wisentgebied is weliswaar hoog gelegen (19-20 meter boven NAP). Maar door de aanwezigheid van leemlagen en het dempen van ruilverkavelingsloten is de grondwaterstand in een groot deel van het wisentgebied dit jaar gestegen tot boven maaiveld. In enkele delen leidde het hoge water tot het afsterven van braamstruweel dat voor lange tijd permanent onder water kwam te staan. Vermoedelijk zijn ook een aantal solitaire oude meidoornstruiken door de natte omstandigheden afgestorven.

Methode

Vanuit de Werkgroep Zeldzame broedvogels hebben Rick Meulendijks, Marc Poulussen, Jos van der Wijst en Leo Ballering dit jaar opnieuw de Grauwe klauwier gemonitord door bekende en onbekende gebieden te bezoeken en alle waarnemingen van Grauwe klauwieren in te voeren met de Sovon Avimap App in het BMP-Z gebied 12387 (Maashorst NO Brabant).

Vanuit deze tellingen worden met via de AutoCluster tool, territoriabepaald. Daarnaast zijn de waarnemingen van de Grauwe klauwier op in BMP-A, LiveAtlas en waarneming.nl nagetrokken om de extra territoria, de aankomst van de ouders, het verschijnen van de jongen en het vertrek van de soort vast te leggen.

Territorium eisen

Voor het bepalen van een territorium moeten de waarnemingen aan een aantal eisen voldoen¹.

geldige waarnemingen				minimaal vereist			fusie-
adult	paar	terr	nest	seizoen	datumgr	datumgrens	afstand
.	X	X	X		1	15-5 t/m 20-7	500
X	.	.	.	2	1	5-6 t/m 15-7	500

¹ [Grauwe Klauwier | Sovon Vogelonderzoek | https://stats.sovon.nl/stats/soort/15150](https://stats.sovon.nl/stats/soort/15150)

Resultaten

In 2024 werden de bekende Grauwe klauwieren biotopen uit voorgaande jaren vanaf begin mei zo vaak mogelijk bezocht en zijn losse meldingen van andere vogelaars nagetrokken.

In totaal zijn er 13 Grauwe klauwier waarnemingen gedaan tijdens de BMP-Z tellingen en 16 uit BMP-A. Daarnaast zijn er 34 waarnemingen uit LiveAtlas en 213 waarnemingen uit Waarneming.nl nagetrokken. Ongeveer de helft van de waarnemingen uit waarneming.nl bevatten concrete informatie die gebruikt konden worden voor de analyse.

De eerste waarneming van het jaar werd gedaan op 02mei2024 door drie waarnemers. Teun van Kessel en Isidro Rendon zagen allebei een vrouwtje in het begrazingsgebied bij de Zevenhuizerweg en Wilbert van de Rakt zag een vogel tegenover telpost Brobbelbies Noord. De laatste waarneming van een adult (vrouw) komt van Carlo Wijnen op 08sep2024 die in het Wisent begrazingsgebied nog een adult vrouwtje zag. De adulte Grauwe klauwieren zijn dus 127 dagen in de Maashorst gezien.

De eerste juvenielen werden op 19jun24 gezien op Menzel door Otto Kwak, de laatste werd bij Telpost Brobbelbies Zuid gezien op 10Aug24 door Gert Verwoerd op Steenberg (oostzijde van het wisentgebied). De juvenielen zijn dus maar 52 dagen in de Maashorst te zien geweest; daarna zijn alleen nog maar volwassen vogels gemeld.

Uit de alle waarnemingen samen komen, na autoclustering, 20 territoria, daarnaast zijn op 6 locaties Grauwe klauwieren waargenomen maar deze waarnemingen waren niet voldoende voor het toekennen van een territorium gebaseerd op de criteria van Sovon Vogelonderzoek Nederland.

213 waarnemingen op wnl, 13 BMP-Z , 16 BMP-A en 34 LiveAtlas waarnemingen	
Eerste waarneming man	04Mei24
Eerste waarneming vrouw	02Mei24
Laatste waarneming adult	06Sep24
Eerste waarneming juveniel	19Jun24
Laatste waarneming juveniel	10Aug24

Resultaten per territorium

Hieronder de samenvattingen per territorium:

Territorium 1, Ecoduct noord

2 waarnemingen op wnl, 1 BMP-Z waarnemingen	
Eerste waarneming paar	21-mei-24
Laatste waarneming	26-mei-24
Hoogste broedcode	3 (paar in broedbiotoop)

Territorium 2, Palmven Vangkraal

14 waarnemingen op wnl, 0 BMP-Z waarnemingen	
Eerste waarneming man	1-jun-24
Eerste waarneming vrouw	1-jun-24
Eerste waarneming juveniel	27-jul-24
Hoogste aantal juvenielen	3
Laatste waarneming	5-aug-24
Hoogste broedcode	12 (pas uitgevlogen (dons)jong)

Territorium 3 Palmven sloot

11 waarnemingen op wnl, 1 BMP-Z waarnemingen	
Eerste waarneming man	29-mei- 24
Eerste waarneming vrouw	
Eerste waarneming juveniel	20-jul-24
Hoogste aantal juvenielen	1
Laatste waarneming	21-jul-24
Hoogste broedcode	12 (pas uitgevlogen (dons)jong)

Territorium 4, Menzel

20 waarnemingen op wnl, 1 BMP-Z waarnemingen	
Eerste waarneming ad man	8-mei-24
Eerste waarneming ad vrouw	8-mei-24
Eerste waarneming juveniel	19-jun-24
Hoogste aantal juvenielen	3
Laatste waarneming	27-jun-24
Hoogste broedcode	12 (pas uitgevlogen (dons)jong)

Territorium 5, Ecoduct Zuid

4 waarnemingen op wnl, 3 BMP-Z waarnemingen	
Eerste waarneming ad man	18-mei-24
Eerste waarneming ad vrouw	18-mei-24
Laatste waarneming	1-jun-24
Hoogste broedcode	14 (Voedseltransport)

Territorium 6, drie vennen oost

2 waarnemingen op wnl, 0 BMP-Z waarnemingen	
Eerste waarneming ad man	15-jul-24
Eerste waarneming juveniel	15-jul-24
Hoogste aantal juvenielen	3
Laatste waarneming	17-jul-24
Hoogste broedcode	12 (pas uitgevlogen (dons)jong)

Territorium 7, Palmven

34 waarnemingen op wnl, 4 BMP-Z waarnemingen	
Eerste waarneming ad man	4-mei-24
Eerste waarneming ad vrouw	4-mei-24
Eerste waarneming juveniel	4-jul-24
Hoogste aantal juvenielen	3
Laatste waarneming	21-jul-24
Hoogste broedcode	12 (pas uitgevlogen (dons)jong)

Territorium 8, Palmven

1 waarnemingen op wnl, 2 BMP-Z waarnemingen	
Eerste waarneming man	16-mei-24
Eerste waarneming vrouw	5-mei-24
Laatste waarneming	21-jul-24

Hoogste broedcode	1 (volwassen individu in broedbiotoop)
--------------------------	--

Territorium 9, Palmven

1 waarnemingen op wnl, 1 BMP-Z waarnemingen	
Eerste waarneming man	26-mei-24
Laatste waarneming	8-jul-24
Hoogste broedcode	1 (volwassen individu in broedbiotoop)

Territorium 10, Udense dreef noord (gebied "de 10 heggen")

9 waarnemingen op wnl, 0 BMP-Z waarnemingen	
Eerste waarneming man	1-jun-24
Eerste waarneming vrouw	24-jul-24
Eerste waarneming juveniel	4-aug-24
Hoogste aantal juvenielen	3
Laatste waarneming	6-aug-24
Hoogste broedcode	12 (pas uitgevlogen (dons)jong)

Territorium 11, Udense dreef zuid

3 waarnemingen op wnl, 0 BMP-Z waarnemingen	
Eerste waarneming ad man	21-mei-24
Eerste waarneming ad vrouw	7-aug-24
Eerste waarneming juveniel	7-aug-24
Hoogste aantal juvenielen	1
Laatste waarneming	7-aug-24
Hoogste broedcode	12 (pas uitgevlogen (dons)jong)

Territorium 12, Telpost Brobbelbies Zuid (Najaar)

16 waarnemingen op wnl, 0 BMP-Z waarnemingen	
Eerste waarneming man	18-mei-24
Eerste waarneming vrouw	25-mei-24
Laatste waarneming	20-jul-24
Hoogste broedcode	3 (paar)

Territorium 13, Wisentgebied

4 waarnemingen van Jos, 0 BMP-Z / BMP-A waarnemingen	
Eerste waarneming man	20-mei-24
Eerste waarneming vrouw	12-jul-24
Eerste waarneming juveniel	9-aug-24
Hoogste aantal juvenielen	1
Laatste waarneming	9-aug-24
Hoogste broedcode	12 (pas uitgevlogen (dons)jong)

Territorium 14, Wisentgebied

2 waarnemingen van Jos, 0 BMP-Z / BMP-A waarnemingen	
Eerste waarneming man	19-mei-24
Laatste waarneming	3-jul-24
Hoogste broedcode	1 (Adult in broedbiotoop)

Territorium 15, Wisentgebied

1 waarnemingen van Jos, 0 BMP-Z / 3 BMP-A waarnemingen	
Eerste waarneming man	8-jun-24
Laatste waarneming	9-aug-24
Hoogste broedcode	2 (baltsend / zingend)

Territorium 16, Wisentgebied

1 waarnemingen van Jos, 0 BMP-Z / 2 BMP-A waarnemingen	
Eerste waarneming ad man	20-mei-24
Laatste waarneming	22-jun-24
Hoogste broedcode	2 (baltsend / zingend)

Territorium 17, Wisentgebied

3 waarnemingen van Jos, 0 BMP-Z / 2 BMP-A waarnemingen	
Eerste waarneming man	11-mei-24
Eerste waarneming vrouw	11-mei-24
Eerste waarneming juveniel	12-jul-24
Hoogste aantal juvenielen	2
Laatste waarneming	6-sep-24
Hoogste broedcode	12 (pas uitgevlogen (dons)jong)

Territorium 18, Wisentgebied

0 waarnemingen op wnl, 0 BMP-Z / 4 BMP-A waarnemingen	
Eerste waarneming man	25-mei-24
Eerste waarneming vrouw	12-jul-24
Eerste waarneming juveniel	9-aug-24
Hoogste aantal juvenielen	3
Laatste waarneming	9-aug-24
Hoogste broedcode	12 (pas uitgevlogen (dons)jong)

Territorium 19, Wisentgebied

0 waarnemingen van Jos, 0 BMP-Z / 2 BMP-A waarnemingen	
Eerste waarneming man	8-jun-24
Laatste waarneming	22-jun-24
Hoogste broedcode	2 (baltsend / zingend)

Territorium 20, Wisentgebied

3 waarnemingen van Jos, 0 BMP-Z / 2 BMP-A waarnemingen	
Eerste waarneming man	8-jun-24
Laatste waarneming	22-jun-24
Hoogste broedcode	2 (baltsend / zingend)

Locaties (Grauwe klauwieren waargenomen, geen territorium)

Locatie 1, Palmenweg bocht

1 waarnemingen op wnl, 0 BMP-Z waarnemingen	
--	--

Eerste waarneming man	16-mei-24
Hoogste broedcode	1 (volwassen individu in broedbiotoop)

Locatie 2, Beekdal

1 waarnemingen op wnl, 0 BMP-Z waarnemingen	
Eerste waarneming ad man	28-mei-24
Hoogste broedcode	1 (volwassen individu in broedbiotoop)

Locatie 3, Wisentgebied

0 waarnemingen van Jos, 0 BMP-Z / 0 BMP-A waarnemingen	
Hoogste broedcode	brc=?
Opmerking	vangkraal: alleen waarneming vroeg in het seizoen (bezette locatie 2022), maar geen ondersteunende waarnemingen aangeleverd

Locatie 4, Wisentgebied

2 waarnemingen van Jos, 0 BMP-Z / BMP-A waarnemingen	
Eerste waarneming man	20-mei-24
Laatste waarneming	4-jul-24
Hoogste broedcode	brc =1 Individu in broedbiotoop

Locatie 5, Wisentgebied

1 waarnemingen van Jos, 0 BMP-Z / BMP-A waarnemingen	
Hoogste broedcode	brc=3 (paar)
Opmerking	laat in het seizoen. 1x waargenomen, later geen vogels meer gezien daar. Geen ondersteunende waarnemingen

locatie 6, Zevenhuizerweg Zuid

1 waarneming van Jos, 0 BMP-Z / 2 BMP-A waarnemingen	
Eerste waarneming man	20-mei-24
Hoogste broedcode	1

Totale Maashorst 2024

Totaal Maashorst 2024	Waarnemingen: 213 op wnl, 13 BMP-Z / 16 BMP-A
Aantal locaties	26
Aantal territoria	20
Eerste waarneming ad man	4-mei-24
Eerste waarneming ad vrouw	2-mei-24
Eerste waarneming juveniel	19-jun-24
Hoogste aantal juvenielen	3
Totaal aantal juvenielen	24
Laatste waarneming	6-sep-24
Hoogste broedcode	14
Tijd soort aanwezig in Maashorst	127 dagen

Kaart van de territoria (rode stippen) en locaties (blauwe stippen) van de Grauwe klauwieren in de Maashorst 2024, verwijderd uit deze publieksversie

Uit de alle waarnemingen samen komen, na autoclustering, 20 territoria (rode stippen op de kaart hierboven), daarnaast zijn op 6 locaties Grauwe klauwieren waargenomen (blauwe stippen) maar deze waarnemingen waren niet voldoende voor het toekennen van een territorium gebaseerd op de criteria van Sovon Vogelonderzoek Nederland. Het aantal territoria is wederom met 5 toegenomen.

Aantallen jongen

In totaal zijn er 24 jongen gezien, gemiddeld 1,2 per territorium. Dat is het laagste gemiddelde in de jaren dat we dit nu bij houden. Het natte weer heeft hier mogelijk aan bijgedragen. Door het natte weer zijn er waarschijnlijk minder grote insecten beschikbaar als voedsel voor de jongen, waardoor, als er al normale legselgroottes waren minder jongen uitvlogen en later waargenomen werden.

Vergelijking met eerdere jaren

Jaar	Aantal broedparen Maashorst	Totaal aantal jongen	Aantal uitgevlogen jongen per broedpaar	Gemiddeld aantal jong
2018	1	4	4	4
2019	2	4	4, 0	2
2020	4	15	4, 4, 5, 2	3,75
2021	7	12	3, 2, 2, 0, 2, 0, 3	1,71
2022	12	40	4, 3, 4, 2, 2, 2, 4, 4, 4, 2, 5, 4	3,33
2023	15	35	3, 2, 3, 3, 1, 6, 2, 0, 3, 3, 4, 3, 2, 0, 2	2,33
2024	20	24	1, 1, 3, 2, 1, 3, 3, 1, 3, 3, 3	1,20

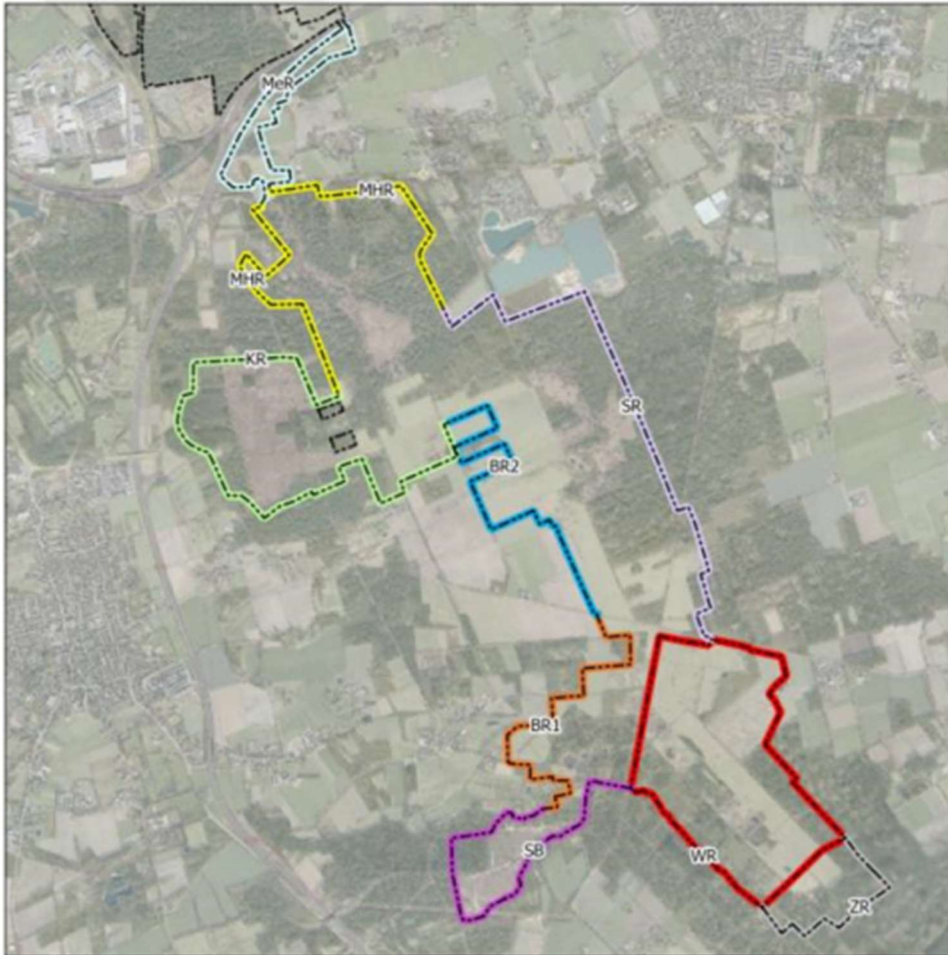
Grauwe klauwier man, Jos van der Wijst

Discussie

Gebiedsvorkomen

De Grauwe Klauwier is afhankelijk van een gevarieerd halfopen leefgebied dat rijk is aan prooidieren. Het valt op dat de territoria en locaties in de Maashorst sterk samenvallen met het verspreid voorkomen van Meidoorn / Roos / Braam (struiken met stekels) en begrazing. De verspreide struiken bieden een mooie uitvalplek voor de jacht op prooien (veelal grote insecten) en bieden veiligheid tegen de aanval van roofvogels. De uitkijkposten vervullen een belangrijke plek voor de op insecten jagende Klauwieren. Maar ook laaghangende takken worden benut om bijvoorbeeld bij minder weer te jagen op grondinsecten. De begrazing zorgt voor een gevarieerde kruidrijke vegetatie die van belang is voor het voorkomen van grote insecten. Een klauwier brengt telkens maar één prooi naar zijn nestjongen en heeft dus relatief grote prooien nodig. Het zwaartepunt van de territoria in de Maashorst lag de laatste jaren in het Wisentbegrazing gebied waar Wisenten, Tauros en Exmoor ponies grazen en waar het, doordat het jarenlang afgesloten was erg rustig was. Veel Reeën zoeken daar hun toevlucht en hebben weer een ander graaspatroon dan de grote grazers. Opvallend is dat de Klauwieren dit jaar meer broedlocaties hebben gezocht in het grote begrazingsgebied (natuurbrug, Brobbelbies en Palmven), waar alleen Taurossen en Exmoors lopen. Deze gebieden zijn niet afgesloten voor publiek. Daarbij zoeken ze wel steeds de publieksluwe plekken op. Een uitzondering hierop is het territorium langs de Palmenweg nabij de “drie vennen” (Territorium Palmven -1) dat heel erg vaak bezocht wordt door fotografen. Maar de Klauwieren duiken vaak daar weg als bezoekers naderen.

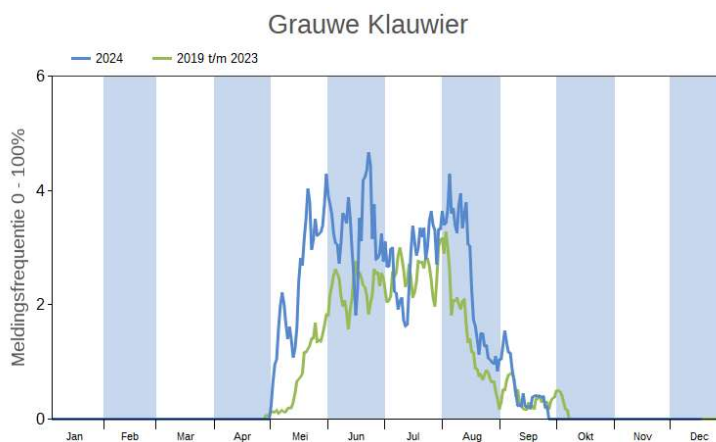
Alle territoria en locaties lagen in de begrazing met uitzondering van de al jaren bezette locatie “Ecoduct Zuid”, “Menzel” en “Palmvenseweg bocht”. Bij Menzel zijn door een particulier wel doornstruwelen aangelegd. Op het volgende kaartje is het begrazingsgebied in de Maashorst te zien. In de begraasde gebieden zijn overal verspreid uitwerpselen van de grote grazers aanwezig. De grazers en dus ook hun uitwerpselen zijn vrij van antibiotica en bevatten daardoor een grote rijkdom aan mestkeversoorten. Dit is mogelijk een belangrijke meerwaarde als voedselbron. Het begrazingsgebied (met name het wisentgebied) was dit jaar zo nat dat lang niet overal waarnemers konden komen en waardoor ook veel bramen/meidoornstruiken doodgingen en/of de Grauwe klauwieren geen voedsel (voornamelijk grote insecten) konden vinden. Onduidelijk is op dit mede oorzaak is geweest dat broedparen de wat drogere delen van het centrale begrazingsgebied gingen opzoeken. Door de natte omstandigheden waren er wel meer libellen en kikkers aanwezig. Door de zeer natte omstandigheden zijn er minder waarnemingen gedaan en dus mogelijk ook minder territoria berekend. Met name het waarnemen van jonge vogels werd hierdoor bemoeilijkt en is mogelijk onderschat. Het lagere aantal jongen zou mogelijk ook een relatie kunnen hebben met de vele stevige regenbuien (stortbuien) in de periode met jongen.

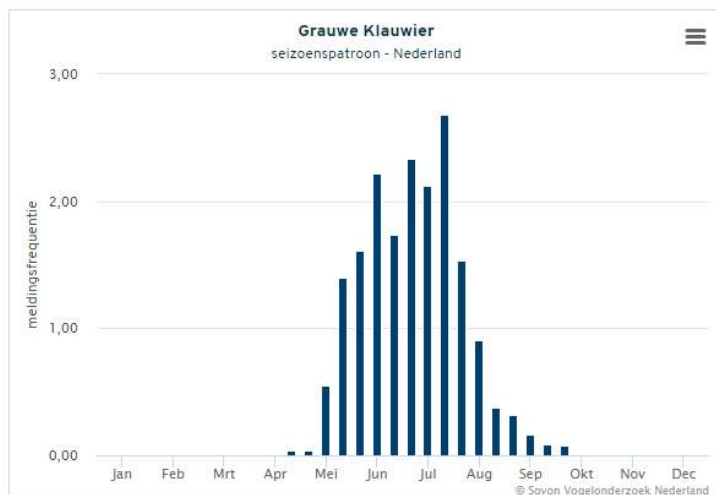
Locatie begrazingsgebieden in de Maashorst

Seizoensvoorkomen

Via LiveAtlas tellingen kan heel nauwkeurig de aanwezigheid van de Grauwe klauwier in Nederland worden gemonitord. In het volgende figuur is 2024 uitgezet tegen het gemiddelde van de laatste vijf jaar. Daarin zien we dat in 2024 de binnenkomst van de Grauwe klauwier veel vroeger was dan in de laatste jaren, ook werden de Grauwe klauwieren in meer tellingen gezien, dat lijkt aan te sluiten met de opmars van de soort in Nederland.

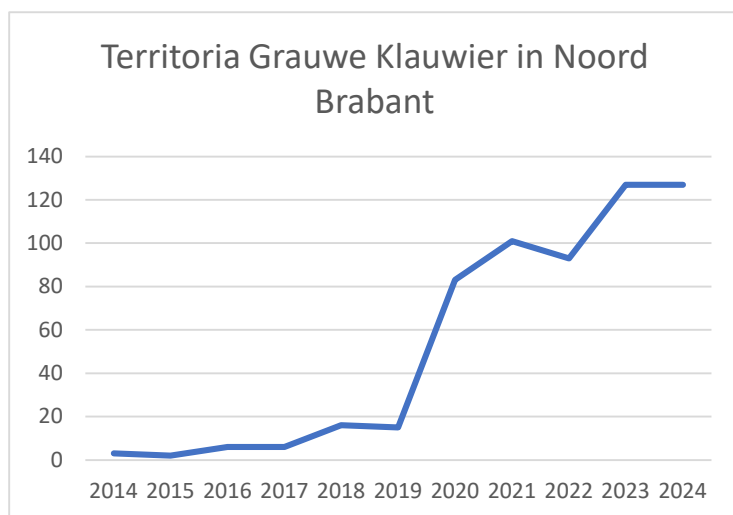

Deze grafiek laat zien dat er al wel waarnemingen in april zijn maar dat de grote bulk in de eerste week van mei binnenkomt, dat komt overeen met de waarnemingen in de Maashorst dit jaar, waarin het eerste vrouwtje op 2 mei werd gezien en het eerste mannetje op 4 mei.

Situatie in Noord Brabant

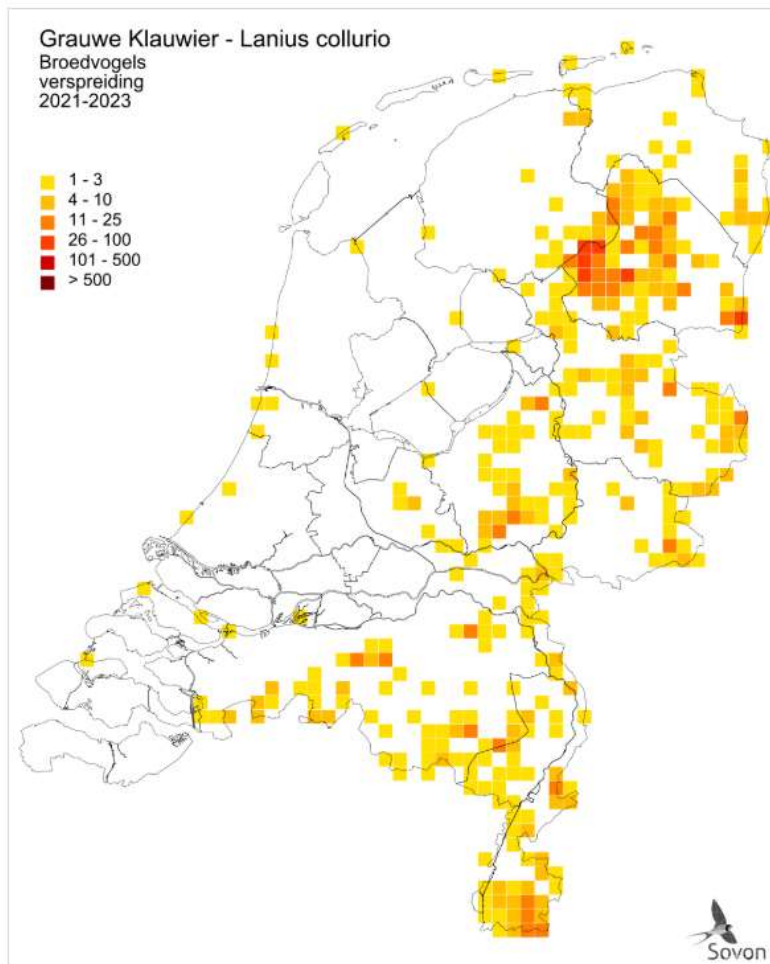
De onderstaande figuur laat het aantal territoria in Noord Brabant zien over de laatste elf jaar, dit jaar zijn er minimaal 125 territoria berekend uit alle bronnen die tot beschikking staan van Sovon. Twintig daarvan (16%, éénzesde) komen dus uit de Maashorst waardoor dit één van de hotspots van Brabant is.

Situatie in Nederland in 2024

De Grauwe Klauwier deed het dit jaar opnieuw heel goed. In Drenthe, waar de populatie inmiddels rond de 1000 paren zal liggen, werden 810 territoria geteld en 90 in Twente. Het aantal meldingen vanuit de Hollandse duinen neemt ook toe (2024 minstens 13)².

² Zeldzame Broedvogels 2024, Sovon Nieuws December 2024

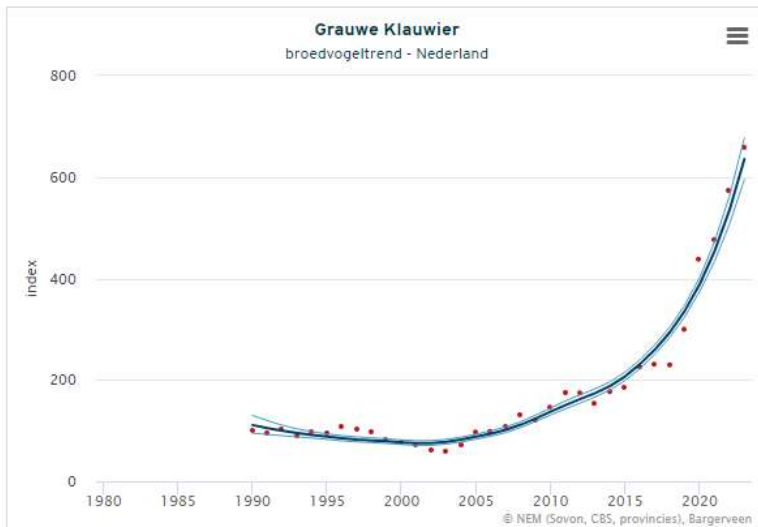
Voorkomen Buiten broedtijd

Aprilwaarnemingen zijn uitzonderlijk. Meestal verschijnen Grauwe Klauwieren niet voor half mei op de broedplaatsen. Echte doortrek vindt weinig plaats, vanwege de zuidoostelijke trekrichting van de broedvogels ten noorden van ons land. Wel zwerven vogels op zoek naar een broedplek door het land en houden zich tijdelijk op in geschikte biotopen. De wegtrek in zuidoostelijke richting begint in juli en is half september grotendeels voorbij. Een enkeling is nog tot diep in oktober te zien.

Voorkomen in Broedtijd

Het merendeel van de Nederlandse Grauwe Klauwieren broedt in structuurrijke heide- en veengebieden en in kleinschalig agrarisch landschap. De verspreiding kent zwaartepunten in Drenthe, delen van de Veluwe en Zuid-Limburg. De oorspronkelijk ruime verspreiding in de duinstrook, inclusief de Waddeneilanden, was omstreeks 1985 nagenoeg opgelost; pas rond 2010 begon de soort zich hier weer mondjesmaat te vestigen. Ook op de hoge gronden kwam de Grauwe Klauwier in de eerste helft van de twintigste eeuw veel verspreider voor dan tegenwoordig, ondanks het recente lichte herstel. De Nederlandse broedpopulatie telde begin twintigste eeuw mogelijk enkele duizenden paren, maar nam na 1950 scherp af naar een dieptepunt van rond 100 paren in 1985, voor een groot deel gehuisvest in één reservaat (Bargerveen Dr). De afname is het gevolg van een enorme verarming van het insectenleven (voedsel) in zowel natuurgebieden als agrarische landschappen, verergerd door het verdwijnen van kleine landschapselementen (nestplaats). Het recente herstel naar meer dan duizend

paren houdt verband met droge, voedselrijke zomers, lokaal gunstig terreinbeheer maar is ook onderdeel van een internationaal proces.³

Informatie uit het laatste broedvogel rapport (*Broedvogels in Nederland in 2023, Sovon-rapport 2024/40, pag 108/109*)

GRAUWE KLAUWIER *Lanius collurio*

Geteld: 1057 (schatting 2023: 1250-1550) / Trend vanaf 1990 resp. 2012: + / ++

Ondanks dat langlopende monitoring en een veelheid aan studies ons enorm veel hebben geleerd over vogelpopulaties in Nederland, zijn er altijd soorten die blijven verbazen. De Grauwe Klauwier is hier een sprekend voorbeeld van. Na de populatiecrash in de tweede helft van de vorige eeuw werd de toekomst voor deze felle zangvogel in Nederland somber ingezien (Ministerie van LNV 2006). De soort verbaasde vogelend Nederland vervolgens met een spectaculair herstel. De aanvankelijk gestage toename die kort na de eeuwwisseling is ingezet, zit sinds 2018 in een sneltreinvaart. Tussen 2018 en 2023 zijn de aantallen meer dan verdubbeld. De gemaskerde bandiet had duidelijk nog wat geheimen om te onthullen. De toename is ook in andere delen van Noordwest-Europa te zien: de soort profiteert, naast lokale natuurherstelmaatregelen, van het warmere weer dat klimaatverandering met zich meebrengt (Keller et al. 2020).

De aantallen van de hoogtijdagen rond de jaren vijftig (naar schatting ruim 2000 broedparen) zijn nog niet bereikt, maar de Grauwe Klauwier is goed op weg. Daarbij lijkt het erop dat niet alle potentieel geschikte broedgebieden zijn heroverd. De beperkte dispersieafstand van de soort (Geertsma & Waasdorp 2012) lijkt bijvoorbeeld voorlopig een duurzame populatie in de duinen in de weg te staan. Vooral nog worden jaarlijks hooguit enkele paren vastgesteld in de duinen van het vasteland en de Waddeneilanden. De herovering van gebieden neemt daardoor wat meer tijd in beslag en zal vooral afhankelijk zijn van nabijgelegen bolwerken. Deze liggen tot nu toe vooral in Drenthe, waar naar schatting bijna de helft van de landelijke populatie huist. Belangrijke gebieden in Drenthe in 2023 waren bijvoorbeeld het Dwingelderveld (54), Bargerveen (circa 94) en het Drents-Friese Wold (110-118). Gelderland is momenteel de op een na belangrijkste provincie voor de Grauwe Klauwier. De Veluwe begint zich hier als een steeds belangrijker bolwerk aan te dienen met in 2023 naar schatting al meer dan honderd broedparen. Verspreid over de Achterhoek zijn eveneens een aardig aantal territoria te vinden met in 2023 minimaal 33. Ook buiten de echte begint de soort zich steeds meer te

³ [Grauwe Klauwier | Sovon Vogelonderzoek](#)

vestigen. Zo broedden in 2018 nog geen Grauwe Klauwieren in de Gelderse Poort terwijl in 2023 al negen geteld werden. Inmiddels zijn in alle provincies broedgevallen van de Grauwe Klauwier aangetroffen. Zeeland was in 2022 als laatste aan de beurt (2023: 2).

Hoewel de belangrijke bolwerken momenteel allen in natuurgebieden liggen, is de laatste jaren te zien dat Grauwe Klauwieren zich eveneens beginnen te vestigen in de omliggende cultuurlandschappen. De soort vestigt zich daarbij uitsluitend in kleinschalige agrarische landschappen met voldoende hagen en struwelen, die nodig zijn als nestplaats en als uitkijkpost tijdens het jagen. Plaatsen waar deze locaties al voorzichtig worden gevonden liggen bijvoorbeeld in de Achterhoek, Noord-Brabant en Zuid-Limburg. Dichtheden zoals in de grote natuurgebieden zullen daar voorlopig niet worden gehaald. Plekken waar kleinschalige cultuurlandschappen worden afgewisseld met kleine natuurgebieden kunnen echter wel een belangrijke verbinding vormen naar nog nieuw te veroveren grote natuurgebieden. Omdat de verspreidingsafstand van de Grauwe Klauwier doorgaans beperkt is, kan de soort deze verbindingzones goed gebruiken om zich verder te verspreiden over Nederland. De Grauwe Klauwier laat hiermee zien dat óók kleinschaligere gebieden van groot belang kunnen zijn voor een voorspoedig herstel van vogelpopulaties.

Grauwe klauwier man, Jos van der Wijst